

Miljøstyrelsen

mst@nst.dk

23. oktober 2017

Høringssvar vedrørende udkast til bekendtgørelse om Nationalpark Kongernes Nordsjælland

DOF vil i dette høringssvar primært forholde sig til de statslige arealer, der er medtaget i forslaget til afgrænsning af Nationalpark Kongernes Nordsjælland, og som er tilgængeligt i dag.

Vi ser de statslige skove og søer som de vigtigste områder i parken, og med et stort lokalt kendskab til disse vil vi her byde ind med nogle overordnede synspunkter og forslag, således at man kan få en god og interessant nationalpark, der i videst muligt omfang lever op til bekendtgørelsens målsætninger og formålsparagraffer.

Afgrænsning og interessante områder

Kystområder – der mangler!

Af det fremlagte kortmateriale fremgår, at man har medtaget hele kysten fra Kronborg til Dronningmølle. I dette lange kystnære strøg er medtaget bymæssig bebyggelse og sommerhusområder, som ikke har nogen naturmæssige værdier.

Vi mener, at Nationalparken bør vægte de dele af nordkysten, som har regulære naturkvaliteter. Vi vil her pege på, at Heatherhill, Gilbjerg hoved, samt Tibirke Bakke bør medtages i nationalparken. Der er her flere statsejede arealer og nogle med Natura 2000-status. Desuden er der markante landskabstyper med dramatiske kystskrænter og klitter m.v. At undlade at medtage disse ser vi som en uheldig mangel i parkens afgrænsning.

Vi skal pege på Gilbjerg hoved som særlig vigtig set fra en ornitologisk vinkel. Gilbjerg hoved er Sjællands bedste sted at iagttage trækfugle, og specielt om foråret er her mange natur- og fugleturister. Desuden mener vi, at den marine del af naturen oplagt bør have en plads i denne nationalpark med så udpræget kontakt til hav og fjord. Et eksempel kunne være kyststrækningen fra Lynæs til Frederiksværk, hvor strandenge på en fin måde gradvist går over i lavvandede områder, der binder flere naturtyper sammen. Her foreslår vi, at man medtager en stor del af havfladen over mod Frederiksværk.

Gribskov og Esrum Sø skal styrkes som kerneområder

DOF ser Gribskov og Esrum Sø som parkens kerneområder. Her bør der planlægges langsigtet ud fra lovens og bekendtgørelsens målsætning om at sikre, bevare og udvikle naturværdierne. Vi vil foreslå, at man laver en målsætning om på sigt at kunne komme op på en så høj standard naturmæssigt (biologisk mangfoldighed), at parken med dette område som højprofileret natur kan skaffe Nationalpark Kongernes Nordsjælland en attraktiv godkendelse efter standarderne fra IUCN (*International Union for Conservation of Nature*).

Man har her med disse to naturområder, skoven og søen som ”naboer”, en enestående mulighed for virkelig at lave stor natur. Det kræver, at man sætter sig klare og ambitiøse mål, hvor naturen og den biologiske mangfoldighed sikres og ikke mindst udvikles og fremmes ved en nationalparkforvaltning, der viser, at den ønsker dette ved at prioritere de nødvendige tiltag.

Man bliver nødt til at vælge, at alle aktiviteter i hele Gribskov, og for så vidt også Esrum sø, i deres udøvelse skal respektere naturens liv og dynamik. For nogle aktiviteter vedkommende må denne prioritering betyde nytænkning og ændring af gammelkendt praksis. Under alle omstændigheder er det afgørende vigtigt med den nævnte klare målsætning, og at denne fremstår som pejlemærke og den røde tråd i forvaltningen af denne nationalpark.

Friluftslivet bør kunne udfolde sig, så man kan opleve naturen og dens forandring med mere vild og med tiden ”urørt” natur. Dette naturligtvis på netop naturens præmisser, så man ikke ved udøvelse af friluftaktiviteter forhindrer udviklingen af nationalparken henimod netop en nationalpark med optimal biologisk mangfoldighed.

I praksis vil det betyde, at man i Gribskov kan dyrke friluftsliv af den mere stille slags. Det man i forhold til turisme vil kalde ”natur-turisme”. Man skal i denne centrale del af parken med sikkerhed kunne opleve skovens dybe stilhed og kunne cykle og gå på de i dag kendte veje og stier. Al færdsel uden for veje og stier bør være begrænset til gående, så det ikke er tilladt at dyrke orienteringsløb, trailløb og mountainbike uden for etablerede stier. Man bør endvidere have områder, som man ikke kan gå ind i, men må nyde og opleve lidt på afstand f.eks. fra udsigtspunkter og lignende, som så vil være markeret i de foldere med kort over veje og stier, som gæster i parken kan skaffe sig.

De ynglende større rovfugle har behov for særligt beskyttede og helt eller delvist afspærrede områder. Dette har man allerede erfaring med i dag fra de sjældne ynglende fiskeørne og havørne. Andre særligt sårbare biotoper må man være indstillet på også kan have behov for fritagelse for færdsel.

Som overordnet princip bør den forstmæssige drift for Gribskovs vedkommende helt udfases, og især vil vi betone, at man hurtigst muligt bør sikre flest mulige af de gamle og halvgamle løvtræer, så disse ikke bliver skovet. Disse har nemlig en særlig høj værdi for de ynglende rovfugle, spætter og hulrugende fugle, som er i tilbagegang.

For at opnå de ønskede effekter i retning af en mere naturpræget skov, må man hjælpe denne proces på vej. Flere tiltag har de senere år været gennemført for netop at fremme en sådan udvikling. Erfaringerne herfra skal indhøstes, og der skal evalueres på dette for bl.a. med det som afsæt at gå videre ad den vej. Her kommer man ikke uden om at få lavet strategier for etablering af store og sammenhængende arealer i skoven med græssende dyr som den vigtige faktor i skabelsen af den dynamik, som den biologiske sagkundskab er enige om er nødvendig for at få stor natur og sikre god biodiversitet.

Man kan forstille sig mangt og meget i retning af forbedringer for naturen. Vi vil her blot pege på, at det eksisterende hjortevildt kan sørge for en del af dette. Det kræver vilje og nytænkning. Som udgangspunkt må man i Nationalparken indstille fodringen dyrene om vinteren, da det jo netop er vilde dyr og ikke husdyr!

Man bør også i Gribskov stoppe al jagt. For dyrenes antal må finde det leje, som passer til skoven. Bestanden af hjortevildt vil på den måde nå en naturlig maksimal størrelse, og uden tilskudsfoder vil de æde på en måde, som vil være med til at skabe dynamik. Dette kan for nogle virke lidt drastisk, men det er virkelighed i mange andre europæiske nationalparker, og det går fint, så naturligvis kan vi også gøre noget lignende.

Inde i parken vil dyrene blive flere, og de vil blive mindre sky og derved kunne opleves bedre af nationalparkens gæster. Det overskud af dyr, der vil kunne opstå, vil naturligt udvandre til deromkring liggende private småskove til glæde for jægerne her.

Det vil på forskellige biotoper være nødvendigt med andre græssende dyr. Det kan være kvæg og heste. Disse dyr gør kun vanskeligt deres "arbejde", især hvis de tilskudsfodres. Man bør derfor lave meget store indhegninger (publikum må gerne kunne gå igennem disse), men sådanne områder skal være så store, at de kan huse de græssende dyr året rundt, og man skal i lighed med forvaltningen af hjortevildtet ikke tilskudsfodre. Derfor bør man vælge racer og typer, der er hårdføre og egner sig til et sådant liv, ligesom antallet ikke må blive hverken for lille eller for stort i forhold til at opnå den ønskede effekt på vegetationen og i forhold til overlevelse hos dyrene i vinterperioden.

At holde dyr under hegn på denne måde vil kunne falde nogen for brystet, idet der vil opstå tilfælde, hvor det sædvanlige syn på dyrevelfærd kan blive udfordret. Men ved at vælge dyrearter og racer, der er så tilpas robuste og tætte på vilde typer af kvæg/heste, vil man skulle meddele offentligheden, at man her har tilnærmet sig vilde og naturlige leveforhold for disse dyr, med de naturlige konsekvenser det har.

Erfaringer med egentlig ”rewilding”, hvor man også bruger f.eks. elge eller europæisk bison, er i Danmark stadig så sparsomme, at vi ikke direkte ønsker at pege på tiltag i den retning. Vi finder det dog afgørende, at man ikke i fremtiden udelukker dette som muligheder, og at man også i den sammenhæng sikrer et langsigtet fokus med højeste naturmæssige fællesnævner.

Således finder DOF det vigtigt, at man holder alle muligheder åbne for at sikre de naturmæssigt bedst mulige forhold.

Fra DOF's side har vi meget konkrete erfaringer fra de senere års naturmæssige ændringer i Gribskov og Store Dyrehave og til dels også Tisvilde Hegn. Vi har al mulig grund til at bede om største forsigtighed i såvel den forstmæssige måde at drive skovene på som i forhold til forvaltning af friluftslivet. Adskillige fuglearter er i dag presset hårdt, og det ser i høj grad ud til at have baggrund i måden, hvorpå man driver skovdrift, og at man lader den meget sportsmæssige del af friluftslivet få alt for stort et aftryk på de naturmæssige forhold.

Især har vi klare indicier på, at den omfattende stigning i mountainbike-sporten har en negativ effekt på de større ynglefugle, især rovfuglene. Det må være en klar forudsætning for at kunne leve op til nationalparkklovgivningens ypperste formål – at sikre bedst mulig natur, at friluftslivet generelt og de sportslige aktiviteter specielt begrænses til de niveauer, hvor det er underordnet de naturbeskyttelsesmæssige forhold. Så altså et ja til det friluftsliv som kan trives i nationalparken uden negativ påvirkning af hele forståelsen af, hvad en nationalpark er – et rigtigt naturområde, som kan opleves og nydes på netop naturens præmisser.

Nejede Vesterskov, Pøleådalen og den sydlige del af Arresø som kerneområde

I de tidligere oplæg til Nationalpark Kongernes Nordsjælland blev der gjort ihærdige forsøg på at skabe en regulær korridor imellem det sydvestlige hjørne af Gribskov og Danmarks største sø Arresø. Dette lykkedes desværre ikke, med det, man ellers anede konturerne af. Men igen vil vi fra DOF's side pege på vigtigheden af at se naturen mod vest i nationalparken som særdeles værdifuld. Den spinkle korridor, som er en del af afgrænsningen i det foreliggende materiale, rummer store potentialer, hvis man her tænker langsigtet og lidt visionært.

Den mindre statsskov, Nejede Vesterskov, fungerer i denne idé som et meget vigtigt bindeled. Skoven har direkte tilknytning til Alsønderup Engsø, og via Pøle Å og Pølemosen har vi her et forholdsvis urørt naturområde, der hænger direkte sammen med Arresø, og hvor der netop i den sydøstlige del er store naturværdier. DOF foreslår, at dette område udpeges som et særligt kerneområde, hvor naturen i lighed med Gribskov får højeste prioritet.

Nejede Vesterskov huser flere spændende ynglefugle herunder et meget stabilt havørnepar. En meget fast tilstedeværelse af kronhjort er her bemærkelsesværdig. Skoven nyder i dag

højeste beskyttelsesgrad, hvad angår friluftsliv (Stillezone), og flere rovfuglereder er udpeget med beskyttelse for øje.

Allerede i dag er lidt over 40 % af skoven udlagt som urørt skov. DOF ser yderligere potentialer i området ved, at man nu giver hele Nejede Vesterskov status af urørt skov for på den måde at højne og styrke naturkvaliteterne her. Således vil de tidligere tanker om en stærk forbindelse imellem Grib Skov og Arresø igen få en betydning, på trods af svage forbindelseslinjer visse steder.

DOF anbefaler, at dette kerneområde kommer til at indbefatte hele den sydlige del af Arresø fra Hougårds Pynt nord for Annisse til Sonnerup Skov ved Kregme i vest. Her bør i lighed med skovenes zonerings gælde en slags ”stillezone”, idet de gældende sejladsregler bør tages op til revision for denne sydlige del af Arresø. Arresø er såvel nationalt som internationalt et vigtigt fuglebeskyttelsesområde, hvor Danmark har særlige forpligtigelser.

Et af Nordsjællands få og mest stabile havørnepar fra Nejede Vesterskov har søen som et vigtigt territorium, og den fredede naturperle, Lille Lyngby Mose, er et af havørnenes foretrukne rasteområde. Denne mose bør være et andet fixpunkt i området, og længere mod vest har vi Nørremosen og Sonnerupskoven – alle naturområder, der hver især er med i forslaget til nationalparken og ligger ud til Arresø. Således bør man se hele dette foreslåede kerneområde som en vigtig styrkelse af nationalparken og dens naturkvaliteter. Ikke mindst vil man herved højne graden af sammenhæng imellem den centrale del af parken (Gribskov/Esrum Sø) og den vestlige del.

På sigt bør der til stadighed arbejdes på at få flere lodsejere med i denne korridor fra Gribskov til Arresø.

Regulering af friluftslivet er nødvendigt

Vi bemærker med tilfredshed, at lovgivningen er ret klar, når man ser på forholdet imellem beskyttelse og benyttelse. Vi er fra DOF's side tilhængere af, at man skal kunne opleve naturen og da helst i sin rigeste udgave. Hvis det skal give mening, er det vigtigt, at man så at sige ikke ”elsker naturen ihjel” ved den måde, man vælger at opleve den på. Dette ses at komme til udtryk ved en positiv tilkendegivelse i det fremlagte debatoplæg (side 10) under overskriften ”Bæredygtigt friluftsliv”. Men vi savner en klarere definition af, hvad man i oplægget mener med dette, og især hvordan man har tænkt sig at sikre og håndhæve det.

Vi ser i dag, at store dele af den kommende nationalparks områder er voldsomt belastede af et både reguleret, men i høj grad også et ureguleret friluftsliv. For at parken kan få en rimelig status som egentlig nationalpark, er det bydende nødvendigt, at man regulerer og zonerer friluftslivet. Uden for vores nationalparker er der rige muligheder for at dyrke f.eks. de mere sportsprægede friluftaktiviteter. Så vi beder om, at man sikrer, at alle former for friluftsliv, der kan tænkes at forringe de naturmæssige forhold, herunder forstyrre fuglene og andet dyreliv, ikke må finde sted i nationalparken. I det omfang der i dag finder sådanne aktiviteter sted i de områder, som snart indgår i nationalparken, bør

mulige forstyrrende aktiviteter udfases, så disse så at sige ikke ”arves” og trækkes med ind i Nationalpark Kongernes Nordsjælland.

I den kommende forvaltning af forholdet imellem beskyttelse og benyttelse bør hovedreglen være, at man forvalter efter et forsigtighedsprincip, så tvivl kommer de naturmæssige værdier til gavn.

Administration af parken skal styrke naturværdierne

I udkast til bekendtgørelse om Nationalpark Kongernes Nordsjælland fremgår det med al ønskelig tydelighed, at man med parken ønsker at bevare og styrke de naturmæssige værdier. Man nævner dette set i et såvel nationalt som internationalt lys. Dette er helt i tråd med den brede befolknings opfattelse af, hvad man forstår ved en nationalpark, nemlig et større sammenhængende værdifuldt naturområde, der i særlig grad beskytter og styrker de naturmæssige værdier for også her på naturens vilkår at kunne opleve disse.

Fra DOF's side vægter vi beskyttelsen højt, og vi arbejder i høj grad med internationale kontakter i vores arbejde med registrering og beskyttelse af fugle og deres levesteder. Alt dette også med henblik på, at der rent faktisk er noget at se og opleve! Således har vi fra DOF's side en stor opmærksomhed på den del af friluftslivet, hvor man nyder naturen med særlig fokus på at kigge på fugle.

Vi har i DOF altid måttet forholde os til balancen imellem begreberne beskyttelse og benyttelse. Når man ser efter denne balance i udkast til bekendtgørelse og kigger på §2, formålsparagraffens 7 underpunkter, handler de fem første af disse i bred forstand om, hvordan man skal beskytte de natur- og landskabsmæssige værdier. De to steder i formålsparagraffen, hvor friluftslivet nævnes, fremgår det tydeligt, at disse i nationalparken særligt skal vægtes for at kunne opleve natur og landskaber (pkt. 4), og ellers ses styrkelsen af friluftslivet (pkt. 5) som en del af formålet med parken der underordnes andre formål. Kun i formålsparagraffens pkt. 6 nævnes der et rent benytterformål.

Vi synes, at dette lægger op til en god og naturmæssig stærk profil i den kommende ledelse af Nationalpark Kongernes Nordsjælland. Hvis man skal se administrationen af parken realiseret igennem en bestyrelse, må man forvente, at en sådan bestyrelse i sin sammensætning har en klar afspejling i de emneområder, som formålsparagraffen består af.

I det fremlagte materiale til debat, ser vi med forundring, at der ud over de faste og på forhånd givne pladser i den tænkte bestyrelse ikke er en eneste post, der repræsenterer naturbeskyttelse.

Vi har ved informationsmøder om nationalparken påpeget dette misforhold og fremhæver det også her i vores høringssvar som noget af det væsentligste, for at denne nationalpark skal kunne søsættes med rimelig grad af troværdighed.

Således skal vi anbefale, at man ændrer på dette. DOF tilbyder i den sammenhæng at stille med en kompetent repræsentant til den kommende bestyrelse. Vores faglighed vil i høj grad kunne medvirke til at styrke naturen som er nationalparkens primære formål.

Med venlig hilsen

Dansk Ornitologisk Forening
/BirdLife in Denmark

Egon Østergaard

Formand

John D. Andersen

Formand for DOF Nordsjælland

